כמאן דקטלה דמי קמ"ל רבא אמר לעולם דרבעה וקטלה ודקא קשיא לך מה לי קטלה (א) בקרנים מה לי קטלה ברביעה קרן כוונתו להזיק האי כוונתו להנאת עצמו הוא במאי פליגי ברגל שדרסה על גבי תינוק בחצר הניזק לאביי משלם כופר לרבא לא משלם כופר תניא כוותיה דרבא שור האיצטדין אינו חייב מיתה וכשר לגבי מזבח מפני שהוא כמעושה: **מתני'** שור שנגח את האדם ומת מועד משלם כופר ותם פטור מן הכופר וזה וזה חייבין מיתה וכן בבן וכן בבת נגח עבד או אמה נותן שלשים סלעים בין שהוא יפה מאה מנה ובין שאינו יפה אלא דינר אחד: **גמ'** וכי מאחר דמתם קטלינן ליה מועד היכי משכחת לה אמר רבה הכא במאי עסקינן כגון שאמדוהו לשלשה בני אדם רב אשי אמר אומדנא לאו כלום הוא אלא הכא במאי עסקינן כגון שסיכן לשלשה בני אדם רב זביד אמר ° כגון שהרג שלשה בהמות ומועד לבהמה הוי מועד לאדם אלא אמר רב שימי כגון שהרג שלשה עובדי כוכבים ומועד לעובדי כוכבים הוי מועד לישראל אלא אמר רשב"ל כגון שהרג שלשה בני אדם טרפה ומועד לטרפה הוי מועד לשלם אלא אמר רב פפא דקטל וערק לאגמא דקטל וערק לאגמא רב אחא בריה דרב איקא אמר כגון שהוזמו זוממי זוממין הניחא אי לייעודי תורא בעינן שפיר אלא אי לייעודי גברא בעינן מימר אמר ליה לא הוה ידענא כגון דאמרי כל אימת דקטיל תוריה גביה הוה קאי רבינא אמר כמכירין את בעל השור ואין מכירין את השור מאי ה"ל למעבד משום דאמרי ליה תורא נגחנא אית לך בבקרך איבעי לך נטורי כולי בקרך: וזה וזה חייבין מיתה כו': ת"ר ממשמע שנאמר סקל יסקל השור איני יודע שנבילה היא ונבילה אסורה באכילה מה ת"ל לא יאכל את בשרו מגיד לך הכתוב שאם שחטו לאחר שנגמר דינו אסור באכילה אין לי אלא באכילה בהנאה מנין ת"ל ובעל השור נקי מאי משמע שמעון בן זומא אומר כאדם שאומר לחבירו יצא איש פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהם הנאה של כלום וממאי דלא יאכל את בשרו להיכא דשחטו אחר שנגמר דינו שאסור באכילה אימא דהיכא דשחטו לאחר שנגמר דינו שרי באכילה הוא והאי לא יאכל את בשרו להיכא דסקליה מסקל דאסור בהנאה הוא כדר' אבהו דאמר רבי אבהו אמר ר' אלעזר כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבילה לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה אמרי הני מילי היכא דנפיק ליה איסור אכילה ואיסור הנאה מקרא מלא יאכל אבל הכא דאיסור אכילה מסקל יסקל נפקא אי סלקא דעתך האי לא יאכל את בשרו איסור הנאה הוא נכתוב רחמנא לא יהנה אי נמי לא יאכל את בשרו למה לי דאף על גב דעבדיה כעין בשר דשחטיה אסור מתקיף לה מר זוטרא אימא הני מילי

היכא

בחצר הניזק. דאילו ברה"ר אין חייב ברגל לדברי הכל דכתיב [שמות כב] בשדה אחר כפ' קמא (דף ג:): **לאביי משלם כופר.** אע"פ שלא נתכוון להזיק דהא אוקי דרבעה ולא קטלה הא קטלה משלם כופר: **מתני' וזה וזה חייבין מיתה.** דבתם נמי כתיב [שמות כא] סקל יסקל: **וכן בבן וכן בבת.** בן קטן ותינוקת קטנה חייב עליהן סקילה וכופר כגדולים: **גמ' שאמדוהו לשלשה בני אדם.** שרץ אחריהן זה אחר זה וברחו מפניו ואמדו שאם לא ברחו היה הורגן: **שסיכן ג' בני אדם.** לפיכך לא נסקל בשנים הראשונים וכשנגח שלישי מתו כולם הלכך משלם עליו כופר: **הוי מועד לאדם.** בתמיה: אטרפה לא קטלינן ליה דגברא קטילא קטיל: **הוי מועד לשלם.** בתמיה: **דקטל וערק לאגמא.** לאחר שהעידו בו ברח: **שהוזמו וזוממי זוממין.** כשנגח ג' נגיחות ראשונות והעידו בו ג' כיתות עדים באו כת אחת והזימום ופטרוהו וכשנגח נגיחה שלישית והעידו בו באתה כת המוזמת להזימן והוזמה אותה הכת אף על הזמות ראשונות ונמצא השור מועד ומשלם כופר על השלישית: **הניחא אי לייעודי תורא בעינן.** ג' ימים דכתיבי בקרא: **שפיר.** הרי נגח שלש נגיחות בג' ימים ואע"ג שלא נתקיימה העדאתו אלא בכת אחת לא איכפת לן: **אלא אי לייעודי גברא בעינן.** שלשה ימים: **אמר לא הוה ידענא.** ב' נגיחות הראשונות דאינטריה שהמזימין הטעוני: **גביה הוה קאי.** שהמזימין העידו דגביה הוה קאי ורואה בנגיחותיו: **רבינא אמר.** משכחת לה דלא נסקל בשתים הראשונות כגון שהעדים המעידים עליו אין מכירין את השור ובג' הוכר: **מאי הוה ליה.** לבעלים למיעבד ואמאי מחייבת ליה כופר: **לאחר שנגמר דינו.** דהכי משמע קרא משבא שור לידי סקילה יסקל ושוב לא יאכל את בשרו: **להיכא דסקליה מסקל.** ואתא לא יאכל לאוסרו בהנאה וכדרבי אבהו ונקי מבעיא ליה לדרשה אחריתי לחצי כופר ולדמי ולדות כדלקמן: **כדרך שפרט לך בנבילה.** שכתב לך בה לא תאכלו והוצרך הכתוב לפרש לך בה היתר הנאה לגר אשר בשעריך וגו' אלמא לא תאכלו איסור הנאה הוי משמע: **ה"ג.** דמפיק קרא לאיסור הנאה בלשון אכילה: **היכא דנפיק לן אכילה והנאה מלא יאכל.** אגב דמורי לן נמי אאכילה מפיק ליה בלשון אכילה: **אבל הכא דאכילה נפקא לן מסקול יסקל.** אי להנאה גרידתא אתא לכתוב לא יהנה: **אי נמי.** אפילו לדידך לכתוב לא יאכל ותו לא: **את בשרו למה לי.** אלא לאו לאשמועינן אע"ג דעבדיה כעין בשר שחוטה בהכשר אסור באכילה ובהנאה דהשתא אצטריך ליה לקרא לאפוקי בלשון אכילה: **אימא ה"מ.** דאסור אם שחטו:

היכא

כמאן דקטלה דמי. וא"ת ומה פשע השור היא הרגה עצמה שהרי הביאתו עליה וי"ל כמו שפירש ר"ח שקפץ עליה השור לרבעה ואלבשה בה יצרה ונתרצה ואפילו למ"ד בכתובות פ' נערה (דף נא:) תחילתה באונס וסופה ברצון דמותר הייט תחילת ביאה באונס אבל הכא תחילת ביאה זו ברצון ואסורה לב"ע וה"ה שנהרגה: **הא** אין כוונתו להזיק. ואע"ג דכשכשה באמתה מבעיא בפ' כיצד הרגל (לעיל דף יט:) לפי שיש שם שינוי קצת ודמי טפי לקרן אבל רביעה לאו שינוי הוא ולא דמי לקרן וכשן גמורה היא שמזקת ע"י אכילה: **ברגל** שדרסה. שן הוה שייך למנקט הכא אלא אגב דנקט רגל ספ"ב (דף כו.) נקטיה הכא: **לרבא** לא משלם כופר. אליבא דהך ברייתא קאמר כדפי' בספ"ב (דף כו.): **מאחר** דמתם קטלינן כו'. לא מצי לאוקמי כגון שבשלש נגיחות ראשונות נתכוון להרוג הבהמה והרג את האדם ° דבכה"ג לא הוי מועד לאדם הואיל ולא נתכוון לאדם וגם בהרג ג' פעמים על פני בעליו לא הוי מועד כדאמרינן בפרק שני (דף כד.) אין השור נעשה מועד עד שיעידו בו בפני בעלים ובפני ב"ד: **כגון** שאמדוהו לג' בני אדם. כולה סוגיא מוכחא דלא מיחייב בשלישי ג"ש כדפרישית בפ"ב (דף כד.): **איני** יודע שהיא נבילה. א) וא"ת אצטריך לבן פקועה לרבנן דרבי מאיר דלא בעי שחיטה (חולין דף עד.) וכ"ת דלא אקרי שור הא לענין פטר חמור מקרי שה בפ"ק דבכורות (דף יב.) ובפרק בהמה המקשה (חולין דף עד:) ואפילו שחוט מוכח ביומא (דף מט:) דמקרי פר וכ"ש בן פקועה וי"ל בלאו הכי פריך שפיר ולפי המסקנא ניחא דנפקא לן מבשרו אע"ג דשחטיה ועבדיה כעין בשר: **והאי** לא יאכל להיכא דסקליה מסקל דאסור בהנאה. ובעל השור נקי להנאת עורו וכי תימא לשתוק מלא יאכל אם כן לא הוה מוקמינן נקי אלא להנאת בשר דוקא: **כדרבי** אבהו. לרווחא דמלתא נקט דבלאו רבי אבהו לא הוה מצי למימר אלא להנאה דלאכילה לא צריך: **כל** מקום שנאמר לא יאכל. ואם תאמר חמץ בפסח הנאתו יהיה נכרת דכתיב כי כל אוכל חמץ ונכרתה וכ"ת הכי נמי א"כ בפרק כל שעה (פסחים דף כג:) דבעי מאי איכא בין חזקיה לרבי אבהו הוה ליה למימר דהא איכא בינייהו וי"ל דלא יאכל או לא תאכל ילפינן מלא תאכלו אבל כי כל אוכל מלא תאכלו לא ילפינן:

היכא

עין משפט נר מצוה

מב א מיי' פ"י מהלכות נזקי ממון הלכה ט י סמג עשין סה:
מג ב מיי' שם הלכה יג סמג שם:
מד ג מיי' שם הלכה א והלכה כ סמג שם:
מה ד מיי' שם פי"א הלכה א סמג עשין סו:
מו ה ו ז ח ט י כ מיי' שם פ"י הלכה ג סמג עשין סח ועי' במ"מ:
מז ל מיי' שם פי"א הלכה ט ופ"ד מהל' מאכלות אסורות הלכה כב סמג לאוין קלה ועשין סח:
מח מ מיי' פ"ח מהל' מאכלות אסורות הלכה טו סמג לאוין קלט:
מט נ מיי' פ"י מהלכות ע"ז הלכה ד:

◆

מוסף רש"י

איני יודע שנבילה היא. הואיל ונסקל, ונבלה כבר למדנו מלא תאכלו כל נבלה שאסורה באכילה (קדושין נו:). שאם שחטו לאחר שנגמר דינו אסור באכילה. ותרתי אשמעינן קרא, סקול יסקל השור ואם נשחט לא יאכל (שם) והכי אמר קרא סקול יסקל השור ואם לא סקלו אעפ"כ לא יאכל את בשרו (פסחים כב:). נקי מנכסיו. אסר (נדה לא:). להיכא דסקליה מסקל דאסור בהנאה הוא. ולאסריה בהנאה אתא, דלא יאכל משמע איסור הנאה כדרבי אבהו, דמנבילה לא נפקא לן בה איסור הנאה, שהנבילה פרט בה הכתוב היתר הנאה, והכי כתיב בדידיה בהדיא לא יאכל ולא פרט אחריו היתר, ובעל השור נקי לדרשה אחרינא אתא לחצי כופר ודמי ולדות כדלקמן (קדושין נו:). עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבילה. דמדאיצטריך לפרש בנבילה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה למשרייה בהנאה, ולא נכתב בו אלא לא תאכלו, שמע מינה לא תאכלו איסור הנאה הוא (שם ובעי"ז פסחים כא:) שאע"פ שלא כתב לך אלא לא תאכל, הוצרך לפרש בה היתר הנאה הא כל מקום שלא פירש לך בה היתר הנאה הוי במשמע איסור הנאה מלא תאכל (חולין קיד:). לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה, לר"ג במילתיה דרבי אבהו, דאי הוה סבירא ליה דברים ככתבן דוקא תו לא מצי יליף מיניה דהיכא דלא פרט היתר ליתסר, דהאי דנבלה לאו אתי להיתר הנאה אלא לאשמועינן דמילתא אסור (קדושין נו:). הני מילי. דשמעינן איסור הנאה מלשון אכילה, היכא דנפקא לן איסור אכילה מיניה, דכיון דמבעי ליה נמי לאהורי אאכילה, כלל כל הנאות בלשון אכילה, דילפינן מנבילה התם דלא יאכל איסור הנאה נמי משמע, אבל הכא דלאיסור אכילה מקרא אחרינא נפיק ולא הוצרך זה אלא להנאה, למה לי לאפוקי הנאה בלשון אכילה, ליכתוב לא יהנה, אלא ודאי לאכילה גופיה איצטריך ולהיכא דשחטיה (שם). אי נמי. לכתוב לא יאכל. ולשתוק, את בשרו למה לי (שם). אימא הני מילי. דלאשמעינן קרא דלאפילו שחטו אסור (שם).

מסורת הש"ס

א) [לעיל טו.], ב) [לעיל כד.], ג) לעיל כד:, ד) פסחים כב: קדושין נו:, ה) פסחים כא: ע"ש קדושין נו: חולין קיד:, ו) [עי' רש"י קדושין נו: ד"ה לגר], ז) נ"ל בכת, ח) [ע"ב ודף מב.], ט) [דברים יד], י) [ד"ה אלמא], כ) [ד"ה ולא].

◆

תורה אור השלם

1. וְכִי יִגַּח שׁוֹר אֶת אִישׁ אוֹ אֶת אִשָּׁה וָמֵת סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי: שמות כא כח

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מה לי קטלה בקרנא מה:

◆

גליון הש"ס

גמ' כגון שהרג ג' בהמות. עי' לעיל דף לו ע"א תוס' ד"ה רב זביד: תוס' ד"ה מאחר וכו' דבה"ג לא הוי מועד לאדם. עיין לקמן דף מד ע"א תוס' ד"ה והא תם הוא המקטן וכו':

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה איני יודע וכו'. וא"ת אצטריך לבן פקועה. עי' שיטה מקובצת ודו"ק: